

**Самойлик Ю.В., д.е.н., професор, Вернигора М.В., здобувач наукового ступеня доктора філософії,
Полтавський державний аграрний університет**

ІНДЕКС КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТУРИЗМУ І ПОДОРОЖЕЙ ЯК ІНДИКАТОР СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН У МІЖНАРОДНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Сучасні умови, у яких опинився світ у зв'язку з пандемією, вимагають формування нових стратегічних планів розвитку, у яких знайдуть відображення глобалізаційні виклики та прогресивні тренди.

Для порівняння потенціалу країн щодо розвитку готельного та туристичного бізнесу доцільно розглянути Індекс конкурентоспроможності країн за показниками подорожей та туризму (The Travel and Tourism Competitiveness Index (ТТСІ) [3]. При цьому, цей показник дозволяє охарактеризувати загальний стан економіки та стратегічні перспективи розвитку країн, оскільки характеризує потенціал, інфраструктуру, привабливість, імідж країни у ринковому середовищі.

Даний індекс характеризує сукупність чинників та політичні інструменти, які забезпечують сталий розвиток туризму і подорожей. Звіт формується щорічно Всесвітнім економічним форумом на основі дослідження 140 країн [1-3]. Ці дані виступають інструментом для стратегічного порівняльного аналізу та планування для політичних рішень, підприємств, прогнозування майбутнього стану туристичного середовища, а також є базою для налагодження співпраці між стейкхолдерами у сфері готельно-туристичного бізнесу. Інтегральне значення Індeksu ТТСІ коливається від 1 до 7, він включає чотири субіндекси, 14 інтегральних показників і 90 часткових показників.

Група індикаторів, що характеризують ділове середовище, включає 12 показників і показує, наскільки у країні середовище є сприятливим для ведення бізнесу у сфері туризму і подорожей. При цьому, виявлено суттєві зв'язки між економічним зростанням та розвитком туристичного сектору. Також враховується вартість та час для будівництва необхідних об'єктів. Безпеку характеризують п'ять показників, зокрема поширення злочинів та насильства, тероризму. Здоров'я та гігієну описують п'ять показників – доступ до питної води, стан санітарії, наявність достатньої кількості лікарів та лікарняних ліжок, рівень поширення небезпечних хвороб. Людські ресурси (9 показників), що характеризують рівень освіти, інвестиції у навчання персоналу у сфері обслуговування. Готовність до впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, що охоплює 8 показників визначається насамперед ступенем діджиталізації досліджуваної сфери, у тому числі, покриття мобільним зв'язком, доступ до Інтернету. Пріоритети у сфері туризму і подорожей характеризує 6 показників і визначають вектори державної політики в даному секторі економіки, стабільність уряду, державні витрати, національні маркетингові компанії, які функціонують у формують бренд країни. Міжнародна відкритість (3 показники): політика протекціонізму, візовий

режим, додаткові вимоги для відвідування країни. Цінова конкурентоспроможність (4 показники) характеризується насамперед витратами, що пов'язані з поїздками в країну. Екологічна сталість (10 показників): екологічні норми та законодавство у сфері екології, стан водних та лісових ресурсів, рибного господарства.

Інфраструктуру повітряного транспорту характеризує 6 показників, зокрема кількість повітряного транспорту, у тому числі вертольотів, аеропортів, щільність пасажироруху. Наземна та портова інфраструктура (7 показників) визначає доступність до бізнес-центрів та туристичних пам'яток, що залежить від транспортної розв'язки, широти доріг, їх покриття, розгалуженості залізничних колій. Інфраструктура туристичних послуг (4 показники) характеризується наявністю достатньої кількості засобів для тимчасового розміщення, курортів, зокрема визначається кількістю готельних номерів, їх розміром, доступ до оренди транспортних засобів та інших додаткових послуг. Природні ресурси (5 показників) визначають туристичну привабливість країни чи регіону і характеризується, наприклад, кількістю об'єктів, що входять до Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, природними ландшафтами, розмаїттям фауни і флори, кількістю природних заповідників. Культурні ресурси та ділові подорожі (5 показників): кількість культурних пам'яток, включених до спадщини ЮНЕСКО, кількість стадіонів, кількість пов'язаних пошуків в Інтернеті, що характеризує рівень зацікавленості відвідувачів, кількість міжнародних зустрічей, що відбуваються в певній країні. Лідуючі позиції в рейтингу конкурентоспроможності туризму і подорожей займають Японія, Німеччина, Франція, Іспанія – 5,4 із 7 максимально можливого значення. США та Великобританія мають відповідні значення 5,3 і 5,2. Також високі показники мають Австралія, Італія, Канада (5,1), Австрія та Швейцарія (5,0). Високі значення Індексу ТТСІ мають також азійські країни (Китай, Гонконг, Корея, Сінгапур) – 4,8. Щодо України, то вона займає 78 позицію із 140.

Узагальнення результатів аналізу Інтегрального індексу конкурентоспроможності туризму і подорожей та субіндексів дозволяє визначити основні стратегічні напрями розвитку як окремих суб'єктів господарювання, так і економіки країни в цілому. Зокрема, для України необхідно: розвивати бізнес-середовище не лише в столичному регіоні та великих містах, а й в інших областях; посилити заходи безпеки; постійно підвищувати кваліфікацію персоналу у сфері обслуговування; впроваджувати діджитал-технології та інновації;

Список використаних джерел

1. Чаркіна Т. Ю., Марценюк Л. В., Задоя В. О., Пікуліна О. В. Стратегічні напрями управління готельно-ресторанним бізнесом в умовах кризи. Економіка та Держава. 2021. № 2. С. 19-23.
2. Portovaras T., Harbar Zh., Sokurenko I., Samoilyk Iu. Management of small business entities. Independent Journal of Management & Production. 2020. Vol 11, No 8. P. 680-694. DOI: dx.doi.org/10.14807/ijmp.v11i8.1226.
3. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2019. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-travel-tourism-competitiveness-report-2019>.